

Темрієнко Наталя Володимирівна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії
та політології, к.філос.н., доц. Підлісний М.М.*

РОЗВИТОК ДУХОВНОЇ СФЕРИ ЛЮДИНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Важливою проблемою, що порушується при взаємодії людини із суспільством, є духовна сфера кожної людини. Особливо гостро це питання постає сьогодні в умовах глобалізації. Духовність вивчалась у різних аспектах, зокрема, як психологічний вимір суспільної діяльності, реалізація громадянського досвіду, а також як функціонування раціональних норм та правил суспільного буття. Суспільство, суспільні умови – необхідна умова розвитку особистості. Однак неможна забувати і про внутрішню свободу людини, її духовне самовизначення та збагачення. Дане питання базується на дослідженнях філософської антропології, в якій лейтмотивом простягається комплексний підхід до аналізу сутності людини, що спирається на знання інших галузей наук.

Слід погодитись із тим, що саме у сфері духовного життя особистості формуються, діють і розгортаються всі без виключення цінності, а тому з'ясування особливостей функціонування духовної сфери має неабияке значення не лише для теоретичної рефлексії провідних парадигмальних компонентів людського буття, але й для окреслення стратегії практичного вирішення глобальних проблем сучасності, у тому числі і метаморфозним зрощуванням громадянського суспільства [1, с. 118].

Наукова доктрина наголошує на тому, що громадянське суспільство має складну соціальну структуру, для якої характерна наявність розвинених горизонтальних і вертикальних зв'язків [2, с. 130].

Головним елементом громадянського суспільства є людина, а похідним – утворені ним соціальні інститути. Правовідносини всередині громадянського суспільства починаються з безпосередньої участі кожного індивіда як частини соціальної групи, родини, громадського об'єднання тощо. Разом з тим, інтереси та потреби окремо взятого індивіда обумовлюють рамки того чи іншого об'єднання громадянського суспільства.

Сім'я є одним з найважливіших інститутів соціальної системи громадянського суспільства, та сфера відносин, де людина проводить суттєву частину свого життя. Сім'я, її цілі, ступінь її матеріального благополуччя, духовні відносини всередині сім'ї багато в чому визначають життя людини, його громадську активність, а в результаті впливають на успіхи і досягнення

всього громадянського суспільства.

Малюська В. зауважує, що система базових національних цінностей створює смислову основу простору духовно спрямованого розвитку особистості. У цьому просторі у міру формування духовної культури людини поступово нівелюються бар'єри між окремими предметами, між професійною діяльністю і сім'єю, школою і суспільством, школою і життям [3, с. 96].

Якщо розглядати поняття громадянського суспільства через призму генетичного (об'єктивістського) підходу, то стає цілком очевидним, що його культивування можливе лише за умови особистісного розвитку індивідуума у соціальному, культурному, політичному векторах, усвідомленості своїх безпосередніх прав і обов'язків.

На думку Д. Норта, існування громадянського суспільства неможливе без наявності у членів суспільства громадянських якостей і особливої, громадянської культури. Людина тільки тоді стає громадянином, коли володіє високими моральними ідеалами, світоглядом, заснованим на поєднанні почуття власної гідності, незалежності, індивідуальності з повагою прав і свобод інших громадян при неухильному дотриманні законів. Громадянська культура охоплює все різноманіття інтересів різних соціальних верств і визначає фундаментальні цінності громадянського суспільства [4, с. 52].

Отже, духовний світ особистості передбачає нерозривний взаємозв'язок індивіда і суспільства. Людина вступає в суспільство, що має певні духовні надбання, освоїти які їй необхідно. Таким чином, духовний розвиток особистості – це цілісне і в той же час суперечливе явище, основами якого є духовні потреби у пізнанні оточуючого світу, знання про природу, суспільство, людину, самого себе, цінності, що лежать в основі ставлення людини до світу і самої себе, що надають сенс її діяльності. Пошук джерел і умов, при яких відбувається становлення і розвиток духовної діяльності особистості, пов'язаний з виникненням здатності людини перетворювати власну життєдіяльність в предмет практичного перетворення. Виходячи з того, що громадянське суспільство ґрунтується на духовно-ціннісній складовій окремої людини, а духовна сфера індивіда обумовлюється оточенням, тобто соціумом, то дані явища можуть існувати виключно у симбіозі.

---

1. Костюк Т. В. Духовна сфера особистості: простір ціннісної орієнтації / Т. В. Костюк // *International scientific journal*. - 2016. - № 3. - С. 118-122.

2. Бублій М. П. Основні характеристики взаємодії громадянського суспільства та держави / М. П. Бублій // *Актуальні проблеми державного управління*. - 2013. - № 2. - С. 129-137.

3. Малюська В. Духовні засади розвитку українського суспільства: архетипна складова / В. Малюська // *Публічне управління: теорія та практика*. - 2014. - Вип. 2(спец. вип.). - С. 94-99.

4. Норт Д. Насилие и социальные порядки. Концептуальные рамки для интерпретации письменной истории человечества / Д. Норт, Д. Уоллис, Б. Вайнгаст / [пер. с англ. Д. Узланера, М. Маркова, Д. Раскова, А. Расковой]. – М. : Изд-во Ин-та Гайдара, 2011. – 480 с.